

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ГІДРОБІОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою
Інституту гідробіології,
протокол № 6 від 23.05.2018 р.

Введено в дію наказом
№ 14 від 29 травня 2018 р.

Директор Інституту гідробіології
НАН України,
чл-кор. НАН України,

С.О. Афанасьєв

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО АСИСТЕНТСЬКУ ПЕДАГОГІЧНУ ПРАКТИКУ АСПІРАНТІВ

Інституту гідробіології Національної академії наук України

КИЇВ – 2018

1. Загальні положення

1.1. Положення про асистентську педагогічну практику аспірантів Інституту гідробіології Національної академії наук України (далі – Інститут) регламентує порядок і форми проходження педагогічної практики аспірантами.

1.2. Асистентська педагогічна практика в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є компонентом професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності та видом практичної діяльності аспірантів щодо здійснення навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти (далі – ЗВО), включаючи викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної діяльності студентів, науково-методичну роботу, набуття вмінь і навичок практичної викладацької діяльності.

1.3. Це Положення розроблене відповідно до Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в Інституті гідробіології, Положення про організацію освітнього процесу в Інституті гідробіології та освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії. Обсяг педагогічної практики як освітньої складової відповідно до навчального плану становить 180 год. (6 кредитів ЄКТС).

1.4. Асистентська педагогічна практика проходить у межах професійно-орієнтованих дисциплін підготовки фахівців, що забезпечуються відповідними кафедрами ЗВО. Базою для проходження асистентської педагогічної практики можуть бути кафедри факультетів біологічного спрямування (гідробіології, зоології, ботаніки, екології та інших) у закладах вищої освіти, з якими укладені договори про співпрацю з Інститутом. Асистентська педагогічна практика має бути наближеною до напрямів наукових досліджень аспіранта.

1.5. Організатори педагогічної практики аспірантів: завідувачий аспірантурою, керівник педагогічної практики та науковий керівник аспіранта.

2. Мета і завдання асистентської педагогічної практики

2.1. Метою асистентської педагогічної практики є поглиблення та закріплення знань аспірантів з питань організації і форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, закріплення набутих теоретичних знань та вдосконалення педагогічних компетентностей безпосередньо у навчальному процесі.

2.2. У процесі проходження асистентської педагогічної практики аспіранти повинні опанувати і знати :

- організацію навчального і виховного процесу у закладі вищої освіти – структуру та зміст викладацької діяльності;
- методику підготовки і проведення занять, організації самостійної та індивідуальної роботи студентів;
- основи педагогіки вищої школи;
- основи навчально-методичної діяльності у ЗВО;
- психологічні аспекти навчання та творчої діяльності.

2.3. Під час асистентської педагогічної практики аспіранти повинні оволодіти такими компетенціями :

- структурування та психологічно грамотне перетворення наукових знань у навчальний матеріал,
- систематизація навчальних та виховних завдань;
- методи та засоби інтерактивного навчання, складання ситуаційних тестових завдань;
- застосування новітніх освітніх технологій;
- розробка типових і робочих програм фахової навчальної дисципліни;
- визначення структурних елементів лекційного, семінарського заняття відповідно постановленої мети;
- розробка методичних матеріалів для всіх видів навчальної роботи;
- оформлення документації щодо планування та результатів викладацької діяльності.

2.4. У процесі практичної діяльності ведення навчальних занять повинні бути розвинуті вміння сформулювати навчально-виховну мету, адекватного вибору типу і виду занять, використання різних форм організації навчальної діяльності студентів: діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності. Під час практики аспірант має можливість апробувати результати своїх дисертаційних досліджень.

2.5. Відвідуючи заняття викладачів відповідних дисциплін аспіранти повинні ознайомитися з різними способами структурування і представлення навчального матеріалу, способами активізації навчальної діяльності, особливостями професійної риторики, оцінювання навчальної діяльності у вищій школі.

3. Зміст асистентської педагогічної практики

Асистентська педагогічна практика аспірантів передбачає такі види діяльності:

3.1. Знайомство з організацією навчально-виховного процесу у ЗВО.

3.2. Вивчення досвіду провідних викладачів під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін.

3.3. Розробка плану та змісту навчальних занять, методична робота з дисципліни.

3.4. Самостійне проведення навчальних занять з дисципліни; присутність та обговорення проведених занять аспірантами-практикантами.

3.5. Участь в оцінюванні якості різних видів робіт студентів.

3.6. Індивідуальна робота зі студентами, керівництво науковими студентськими дослідженнями.

4. Організаційні основи асистентської педагогічної практики

4.1.1. Науково-методичне консультування і поточний контроль організації та проходження асистентської педагогічної практики здійснюють відповідальний за освітню підготовку в Інституті заступник директора з наукової роботи, вчений секретар та науковий керівник аспіранта, відповідно до наказу.

4.1.2. Загальне керівництво асистентською педагогічною практикою здійснює завідуючий аспірантурою Інституту та/або керівник практики, який призначається наказом про проведення асистентської педагогічної практики аспірантів. Контроль та облік проведених аспірантами занять веде керівник практики у журналі практики (дати проведення, академічна група, тема, вид занять).

4.2. Відповідно до плану навчального процесу, загальний обсяг асистентської педагогічної практики аспірантів Інституту складає шість кредитів ЄКТС (180 годин) протягом другого та третього років навчання (3–6 семестр), у тому числі:

4.2.1. 114 годин асистентської педагогічної практики складає пасивна практика, тобто, навчально-методична робота (підготовка до занять, методична робота, аналіз занять, проведення консультацій, керівництво різними видами діяльності студентів, у тому числі науковою);

4.2.2. 66 годин асистентської педагогічної практики відводиться на активну практику, тобто аудиторне навантаження (проведення практичних, семінарських, лабораторних занять тощо).

4.3. Терміни проходження практики зазначаються у програмі практики та в індивідуальному плані аспіранта, який затверджується науковим керівником та погоджується із завідувачем наукового підрозділу, до якого прикріплений аспірант, а також із керівником від кафедри, на якій аспірант проходить педагогічну практику.

4.4. Для підведення результатів практики в Інституті створюється комісія, до якої залучаються відповідальний за освітню підготовку в Інституті заступник директора з наукової роботи, вчений секретар, члени проектної групи та випускових кафедр, наукові керівники аспірантів.

4.5. Результати проходження практики аспірантів доповідаються їй керівником на засіданні вченої ради Інституту.

5. Звітна документація

5.1. За підсумками проходження асистентської педагогічної практики аспірант подає завідувачу аспірантурою (або керівнику практики) для розгляду на комісії (п. 4.4.):

5.1.1. Загальний звіт про проходження практики, підписаний керівником практики та науковим керівником із зазначенням періоду проходження, загального обсягу годин, підписаний науковим керівником і керівником практики (за формою відповідно Додаток 1).

5.1.2. Індивідуальний план проходження практики, підписаний науковим керівником, керівником відділу, до якого прикріплений аспірант, та аспірантом. (Додаток 2).

5.1.3. Щоденник проходження практики з відгуком та підписом керівника практики від ВНЗ та Перелік проведених занять, підписаний керівником практики (за формою відповідно до Додатку 3).

5.1.4. Конспекти підготовлених і проведених лекцій, методичні розробки та інші матеріали проведених семінарських, практичних, лабораторних занять.

5.2. Після обговорення та загального оцінювання на комісії звітна документація про проходження практики, витяг із протоколу засідання комісії подаються до відділу аспірантури, зберігаються в особовій справі аспіранта і враховуються при атестації.

6. Права та обов'язки аспіранта

6.1. Аспірант спільно із науковим керівником складає графік проходження практики на другому-третьому курсі навчання в аспірантурі залежно від рівня педагогічної та наукової підготовки, плану роботи над дисертаційним дослідженням та тощо.

6.2. Аспірант має право звертатись до керівника практики, наукового керівника, завідувача аспірантури з усіх питань, які виникають під час проходження практики.

6.3. Аспірант під час проходження практики за попередньою домовленістю має право на відвідування занять провідних викладачів з метою вивчення методики викладання, знайомства з передовим педагогічним досвідом.

6.4. Аспірант виконує всі види робіт, передбачені програмою навчально-педагогічної практики, ретельно готується до кожного заняття.

6.5. Аспірант підпорядковується правилам внутрішнього розпорядку установи, в якій проходить практику, розпорядженням адміністрації та керівників практики. У разі невиконання вимог, які висуваються практиканту, аспірант може бути відсторонений від проходження практики.

6.6. Аспірант, якого відсторонили від практики або практика якого оцінена як незадовільна, вважається таким, що не виконав індивідуальний план і, відповідно до Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора

філософії та доктора наук у ЗВО (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016, підлягає відрахуванню.

6.7. У 10-денний термін після закінчення педагогічної практики аспірант повинен надати звітну документацію завідувачу аспірантури (або керівнику практики).

6.8. Представлення та захист звіту з асистентської педагогічної практики відбувається перед членами комісії, яка створюється наказом директора Інституту.

7. Права та обов'язки керівника асистентської педагогічної практики

7.1. Керівництво, організацію та контроль за проходженням практики аспірантів покладаються на завідувача аспірантурою Інституту, керівника практики та наукового керівника аспіранта.

7.2. Керівник практики здійснює безпосереднє керівництво практикою, координацію з відповідними кафедрами ЗВО, контроль за виконанням плану практики аспіранта.

З цією метою:

7.2.1. Готує проект наказу про практику. Забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики;

7.2.2. Погоджує загальний план-графік проведення практики, його місце в системі індивідуального планування аспіранта;

7.2.3. Узгоджує заклад вищої освіти та відповідні кафедри, дисципліни, тематику занять та навчальні групи для проведення навчально-педагогічної практики;

7.2.4. За 10 днів до початку практики передає до установи бази практики супровідний лист та списки аспірантів. Забезпечити вчасне прибуття аспірантів на місце практик.

7.2.5. Здійснює консультування та інструктаж, а також контролює всю діяльність студентів щодо виконання завдань практики.

7.2.6. У двотижневий термін після закінчення практики керівник практики подає до комісії звіти аспірантів. За результатами захисту, обговорення та узагальненого оцінювання комісією керівник педагогічної практики готує письмовий звіт вченому секретарю інституту (Додаток 5).

7.3. Науковий керівник аспіранта:

7.3.1. Надає методичну допомогу в плануванні та організації навчальної взаємодії;

7.3.2. Готує та погоджує індивідуальний план та загальний звіт аспіранта про проходження практики;

7.4. Завідувач відділу аспірантури:

7.4.1. Знайомить аспірантів з Положенням, формою і змістом педагогічної практики та вимогами до звітної документації;

7.4.2. Забезпечує аспірантів необхідними бланками (договір, щоденник практики та формами індивідуального плану практики);

7.4.3. Контролює роботу аспіранта, відвідування занять та інші види його роботи зі студентами, вживає заходи щодо ліквідації недоліків у організації практики;

7.4.4. Здійснює загальний облік проходження практики аспірантами, разом з керівником практики контролює подання звітної документації та захист звіту аспіранта на комісії.

7.5. Навчальне навантаження керівників педагогічної практики аспірантів передбачається у межах, передбачених законодавством: керівнику практики – від 1 до 5 год. за 1 аспіранта (за умови наявності передбачених коштів).

Схвалено на засіданні вченої ради
протокол № 5 від 12 квітня 2018 р.

ПРОГРАМА
асистентської педагогічної практики для аспірантів
2-го року та 3-ого року навчання

	Зміст завдання	К-ть годин	Примітка
1.	Ознайомитися із програмно-нормативними документами організації науково-дослідної роботи та підготовки науково-педагогічних кадрів		Записи у щоденнику, підпис
2.	Ознайомлення із організацією роботи кафедри		Записи у щоденнику, підпис
3.	Ознайомлення з документами діловодства кафедри (план роботи, розподіл навантаження, навчальні програми з дисциплін тощо)		Записи у щоденнику, підпис
4.	Бути присутнім та спостерігати за проведенням занять провідними викладачами ВНЗ		За погодженням із викладачем і зав. кафедри; записи у щоденнику, підписи
5.	Розробити плану та зміст навчальних занять, методична робота з дисципліни.		Записи у щоденнику, підпис
6.	Підготувати та провести самостійно: - 1 лекцію; - 3 семінарських (практичних або лабораторних) заняття; - 1 консультацію		За погодженням із зав.кафедри, викладачем; зміст занять, записи у щоденнику, підписи
7.	Участь в оцінюванні якості різних видів робіт студентів		За погодженням із викладачем. Записи у щоденнику, підпис
8.	Індивідуальна робота зі студентами, керівництво науковими студентськими дослідженнями		Інформація у щоденнику
9.	Бути присутнім та брати участь у обговорення проведених занять аспірантами-практикантами		Записи у щоденнику, підпис
10.	Відвідувати апробації, захисти магістерських робіт, кандидатських дисертацій та ін.		Інформація у щоденнику
11.	Всього		

Керівник практики _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ГІДРОБІОЛОГІЇ

З в і т

про проходження асистентської педагогічної практики

аспіранта _____
Спеціальність (спеціалізація) _____
Термін проходження _____
Загальний обсяг годин _____
Загальний обсяг кредитів _____

Науковий керівник _____
(підпис) (прізвище, ініціали)
Керівник практики _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

КИЇВ 20__

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ГІДРОБІОЛОГІЇ

**Індивідуальний план
проходження асистентської педагогічної практики**

аспіранта _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Період проходження: _____

(день/місяць рік – день/місяць рік)

Загальний обсяг :

_____

(кількість годин)

Зміст роботи	Дата
Перший тиждень	
Складання індивідуального плану проходження практики	
Знайомство з організацією навчально-виховного процесу кафедри	
Відвідування занять викладачів кафедри	
Розробка змісту навчальних занять та методична підготовка	
Самостійне проведення навчальних занять	
Другий тиждень	
Розробка змісту навчальних занять та методична підготовка	
Відвідування занять викладачів кафедри	
Самостійне проведення навчальних занять	
Відвідування занять, які самостійно проводять аспіранти	
Участь в оцінюванні якості різних видів робіт студентів	
Індивідуальна робота зі студентами	

Третій тиждень	
Індивідуальна робота зі студентами, керівництво науковими студентськими дослідженнями	
Самостійне проведення навчальних занять з дисципліни	
Підготовка звіту про педагогічну практику	

Науковий керівник _____
 (підпис) (прізвище, ініціали)

Завідувач відділу _____
 (підпис) (прізвище, ініціали)

Аспірант _____

Керівники практики:

від Інституту гідробіології НАН України

_____
 (підпис) (посада, наук. ступінь, вч. звання, прізвище, ініціали)

від організації, установи

_____
 (назва)

_____
 (підпис) (посада, наук. ступінь, вч. звання, прізвище, ініціали)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ГІДРОБІОЛОГІЇ

ЩОДЕННИК

проходження асистентської педагогічної практики

аспіранта _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність 091 Біологія

Спеціалізація _____

За період з «___» _____ 201_ р. по «___» _____ 201_ р.

Місце практики _____

Керівник практики _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Аспірант _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув в організацію, установу _____

Печатка
організації, установи „___” _____ 20__ року

_____
(підпис)

_____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з організації, установи

Печатка
організації, установи “___” _____ 20__ року

_____
(підпис)

_____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Відгук керівника практики від організації (установи)

Керівник від бази практики _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

Дата _____

Відгук керівника практики від Інституту

Керівник практики _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

Дата _____

Перелік проведених занять

Дата і час проведення	ВНЗ, факультет, група	Тема заняття	Вид заняття

Дата _____

Керівник практики _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

Аспірант _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

<u>Дата складання заліку</u>	« » 20 р
Оцінка:	
за національною шкалою	
	(словами)
кількість балів	
	(цифрами і словами)
за шкалою ECTS	
Керівник практики від установи	
підпис	(прізвище, ініціали)

<u>Дата складання іспиту</u>	« » 20 р
Оцінка:	
за національною шкалою	
	(словами)
кількість балів	
	(цифрами і словами)
за шкалою ECTS	
Керівник практики від установи	
підпис	(прізвище, ініціали)

Висновок комісії

Голова комісії

_____

(підпис)

_____

(посада, наук. ст., вчен. звання)

_____

(прізвище, ініціали)

Звітна документація
 про асистентську педагогічну практику
 аспіранта _____

№ п/п	Документ	Кількість сторінок
1.	Індивідуальний план проходження практики, затверджений керівником практики	
2.	Щоденник проходження практики з відгуком керівника практики від бази практики і керівника практики від Інституту та підписами	
3.	Звіт про проходження практики	
4.	Методичні розробки до лекції: (назва лекції, мета, текст)	
5.	Методичні розробки до семінарського заняття: (назва заняття, мета)	
6.	Методичні розробки до практичного заняття: (назва заняття, мета)	
	Всього	

_____
 (Підпис)

_____
 (Ініціали, прізвище аспіранта)

ЗВІТ

про проведення асистентської практики
аспірантів Інституту гідробіології НАН України.

1. Терміни проведення _____

2. Кількість аспірантів згідно з наказом № ___ від «__» ___ 20__ р.
_____ чол.

3. Кількість аспірантів, які проходили практику _____ чол.

4. Кількість аспірантів, які не пройшли практику _____ чол.

5. База практики _____

_____

_____

_____

_____

6. Оцінки за практику:

“відмінно” _____ чол.

“добре” _____ чол.

“задовільно” _____ чол.

“незадовільно” _____ чол.

“не з'явилися” _____ чол.

7. Пропозиції щодо вдосконалення організаційних питань проведення
практики:

_____

_____

_____

8. Пропозиції щодо вдосконалення змісту практики:

_____

_____

_____

Керівник практики: _____
(підпис) (ініціали, прізвище)